

PŘEDNÁŠKY

Středa 18. března 2015 v 18:00 hodin

2015: Rok trpasličích planet

I na začátku roku 2015 byla ve Sluneční soustavě dlouhou dobu známá dvě velká tělesa, která jsme ještě neviděli zblízka: trpasličí planety Ceres a Pluto. To by se však mělo změnit během několika měsíců. Ceres, největší těleso hlavního pásu planetek, očekává na jaře přilet sondy Dawn, která jej bude zkoumat z oběžné dráhy. A v létě prolétne kolem Pluta dál do Kuiperova pásu sonda New Horizons. Zcela jistě přinesou mnoho nových poznatků o těchto neznámých světech, ale pomohou také zpřesnit naše představy o vzniku a vývoji celé Sluneční soustavy.

Doplněno počítačovou prezentací s bohatým obrazovým materiálem.
Přednáší **Jiří Srba**, odborný pracovník Hvězdárny Valašské Meziříčí.

ASTRONOMICKÁ POZOROVÁNÍ

Astronomická pozorování pro veřejnost - **BŘEZEN:**

PONDĚLÍ * ÚTERÝ * STŘEDA * ČTVRTEK * PÁTEK

v 19:00 hodin

Program pozorování:

Měsíc – od 1. do 5. března a od 21. března do konce měsíce

Venuše – večer nad západním obzorem

Mars - večer nad západním obzorem

Jupiter - po celou noc

Hvězdy a vícenásobné hvězdné systémy – po celý měsíc

Hvězdokupy, mlhoviny, galaxie – neruší-li příliš svým svitem Měsíc

Mimořádné pozorování :

Pátek 20. března od 09:00 hodin

ČÁSTEČNÉ ZATMĚNÍ SLUNCE

Hvězdárna Valašské Meziříčí bude pro veřejnost otevřena od 09:00 do 12:00 hodin SEČ. Podrobnější informace jsou uvedeny v rubrice POZORUJTE.

* * *

ZPRÁVY A ZAJÍMAVOSTI

Vážení čtenáři hvězdárenského letáčku,

podobně jako v předchozím vydání Vám přinášíme informace o životě valašskomeziříčských hvězdářů v roce 1955. V tomto díle se zaměříme na programovou stránku činnosti hvězdárny a dokončení stavby.

Program pro veřejnost: v únoru a březnu 1955 organizovala hvězdárna základní kurz astronomie pro začátečníky. V průběhu šesti dvouhodinových kurzů byly probírány základy sférické astronomie, planetologie, vztahy Země a Měsíce apod. Kurz obsahoval i praktická cvičení, která se soustředila na základy orientace na obloze a výrobu astronomických zrcadel. Na jeho organizaci se podílel i profesionální astronom Dr. Hubert Slouka. Zájem o tento způsob vzdělávání byl značný a návštěvnost se pohybovala v rozmezí 40 až 60 účastníků. Zajímavostí je i cena kurzu, ta byla stanovena ve výši 5 Kč za jednu přednášku.

V březnu se konaly i filmové večery, na kterých byly promítány populární filmy o polární záři, vesmíru a meteoritech. Je nutné vzpomenout i zájem profesionálního astronoma Zdeňka Kvíze, který v březnu 1955 oslovil Josefa Dolečka s nabídkou uspořádat kurz pozorování meteorů. Tento zájem se později projevil i v pořadatelství meteorářských expedic v Beskydech.

Astronomické kroužky: pozornosti by také neměly uniknout astronomické kroužky, které oblastní hvězdárna organizovala a řídila. Ústředním institucím, jako bylo například Ministerstvo školství, neunikla z pozornosti ani tato zájmová činnost. V rámci ministerstva byl zřízen zvláštní kabinet, který ve spolupráci s oblastními hvězdárnami v Praze a Brně vydával směrnice pro práci astronomických kroužků. Těm bylo například doporučeno, že mají minimálně 2x do měsíce pořádat besedy u dalekohledu, 1x za měsíc provést přednášku pro veřejnost, 1x za rok pořádat večer otázek a odpovědí a připravit astronomickou výstavu apod. Tato doporučení nebyla sice povinná, ale byla součástí hodnocení vedoucích astronomických kroužků. A tak se mnohdy

stávalo, že se kroužky soustředily výhradně na plnění těchto směrnic. Tímto docházelo k potlačení samotné funkce kroužku, tedy péče o členy a jejich rozvoj. Tyto kroužky se stávaly spíše veřejnými institucemi, které se vedle bohužel populizační činnosti stávaly také ideologickými nástroji.

Stavba hvězdárny: stavební činnost se soustředila na dokončení interiéru a to včetně elektrických rozvodů. Okresní průmyslový kombinát, který hvězdárnu v této době dokončoval, nemohl instalaci dokončit, protože mu chyběly potřebné elektrické vodiče. Hvězdárna byla také postupně vybavována nábytkem a dalším zařízením, které by umožňovalo návštěvníků provoz. Dodávky byly prováděny prostřednictvím okresního úřadu ze skladů MTZ. Toto typizované vybavení se nezamlouvalo Josefu Dolečkovi, který si přál originální a na míru vyrobený mobiliář. A tak žádal o pomoc Dr. Huberta Slouka a arch. Zdenka Plesníka. I přes tuto pomoc se v době plánovaného hospodářství nepodařilo zajistit potřebné množství originálního vybavení (židle, stoly, skříně, knihovny apod.).

Poznámka: **Zdeněk Kvíz** (1932-1993) profesionální astronom a fyzik, předmětem jeho studia byly meteorické roje a proměnné hvězdy.

(Mgr. Radek Kraus, Hvězdárna Valašské Meziříčí)

POZORUJTE

Částečné zatmění Slunce

Zatmění Slunce – jeden z nejúžasnejších přírodních úkazů na obloze, který člověk může spatřit. Úkaz, o kterém máme písemné zmínky už z roku 2137 před naším letopočtem. Úkaz, kterého se dříve lidé báli a nyní za ním cestují po celém světě.

Zatmění Slunce je úžasným jevem nejen vizuálně, ale i samotnou podstatou. Slunce má totiž na obloze úhlovou velikost asi půl stupně a Měsíc také. Takže pokud se Měsíc dostane mezi nás a naši nejbližší hvězdu, zakryje její oslnivou fotosféru a zviditelní se tím část výrazně slabší sluneční atmosféry, koróna. Nebe potemní, zvířata se začínou ukládat ke spánku v domnění, že je večer, vše utichne, na obloze se objeví nejjasnější hvězdy a planety. V místě, kde by mělo být Slunce, najdeme černý kotouček lemovaný nádhernými paprsky jak z dětských kreseb.

V pátek **20. března 2015** v dopoledních hodinách nastane na území České republiky částečné zatmění Slunce. Půjde o největší částečné zatmění Slunce pozorovatelné z našeho území mezi léty 2011 až 2026. Měsíc při něm zakryje až 73 % slunečního disku. K maximu úkazu dojde v 10 hodin a 46 minut místního času. Dalšího většího částečného zatmění se dočkáme až v roce 2026, při němž se skryje přes 88 % Slunce.

(Martina Exnerová, Hvězdárna Valašské Meziříčí)

Pozorování zatmění Slunce na Hvězdárně Valašské Meziříčí

V průběhu zatmění Slunce (od 09:00 do 12:00) bude Hvězdárna Valašské Meziříčí pro veřejnost otevřena.

Pozorování úkazu bude probíhat ze dvou stanovišť. K dispozici budou dalekohledy na fotosféru i na chromosféru s filtrem H-alfa.

Pro Valašské Meziříčí a blízké okolí bude mít zatmění následující průběh:

začátek částečného zatmění - 09 h 40 min 17 s

maximální fáze zatmění (70 %) - 10 h 49 min 25 s

konec částečného zatmění - 12 h 00 min 46 s

Přímo na hvězdárně je také možné si zakoupit **filtry na pozorování Slunce** v ceně 20 Kč.

Přijít může každý! Akce je určena pro školní výpravy, ale také pro jednotlivce.

Dále pozorujte také:

Měsíc v konjunkci s Venuší (22. 3. 2015)

Seskupení Měsíce, Venuše a Marsu bude pozorovatelné večer nízko nad západním obzorem.

Měsíc v konjunkci s Jupiterem (30. 3. 2015)

Přibližování Měsíce k Jupiteru pozorovatelné ve druhé polovině noci nad západním obzorem.

* * *

RŮZNÉ

Začátek astronomického jara

Slunce vstupuje do znamení Berana dne 20. března 2015 v 23 hodin 44 minut SEČ (středoevropského času). Nastává jarní rovnodennost, na severní polokouli začíná astronomické jaro. V okamžiku jarní rovnodennosti Slunce prochází nebeským rovníkem (přechází z jižní polokoule na polokouli severní), den i noc jsou stejně dlouhé. S přibývajícím dobou se délka dne – kdy je Slunce nad obzorem – postupně prodlužuje a noc zkracuje, a to až do letního slunovratu.

Letní čas v České republice

V roce 2015 se v České republice zavádí letní čas v neděli 29. března, kdy se ve 2 hodiny středoevropského času (SEČ) posune časový údaj na třetí hodinu středoevropského letního času (SELČ). Noc bude tedy o jednu hodinu kratší.

Členský příspěvek

Upozorňujeme členy Valašské astronomické společnosti (VAS), že do konce března 2015 je nutno zaplatit členské příspěvky na další rok ve výši 200,- Kč u klasického členství nebo ve výši 80,- Kč u elektronického členství.

Platbu můžete realizovat stejným způsobem jako v minulých letech: při osobní návštěvě, bankovním převodem z Vašeho účtu na účet VAS nebo složením dané částky v bance pomocí pokladni složenky v kterékoliv pobočce Československé obchodní banky a. s. (ČSOB) v ČR. Do kolonky Číslo bankovního spojení napište číslo účtu VAS – 169124105/0300. Dále vypište částku (200,- Kč nebo 80,- Kč), své jméno, příjmení a adresu. Jako variabilní symbol uveďte své osobní číslo člena VAS, které naleznete na první stránce členské průkazky (pokud číslo nezjistíte, stačí se na nás obrátit, rádi Vám jej sdělíme). Variabilní symbol musíte uvést, abychom identifikovali, kdo z vás platbu provedl. Do kolonky konstantní symbol napište číslo 1379.

* * *

PROGRAMOVÝ ZPRAVODAJ HVĚZDÁRNY VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ, PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE ZLÍNSKÉHO KRAJE A VALAŠSKÉ ASTRONOMICKÉ SPOLEČNOSTI

Vydává Hvězdárna Valašské Meziříčí, p. o.; Vsetínská 78, 757 01 Valašské Meziříčí
tel./fax: 571 611 928; E-mail: info@astrovm.cz; URL: www.astrovm.cz

Sazba a tisk: Hvězdárna Valašské Meziříčí, p. o.

HVĚZDÁRNA VALAŠSKÉ MEZIŘÍČÍ

BŘEZEN 2015

Mléčná dráha z Hvězdárny Valašské Meziříčí. Autor: Jiří Srba

www.astrovm.cz